

БІОГРАФІЧНИЙ ПЕРВЕНЬ У ЛІРИЦІ ПОЕТА-“КАВАЛЕРА” ДЖОНА САКЛІНГА

Статтю присвячено розгляду специфіки поетичного доробку представника “кавалерів” Джона Саклінга в біографічному контексті.

Ключові слова: біографія, літературна репутація, поезія, “кавалери”.

Одним із найепатажніших поетів-“кавалерів” був, безперечно, сер Джон Саклінг. Те, що зробило його поезію свого часу улюбленим читанням придворної еліти, згодом перетворило її на об'єкт гострої критики з боку моралістів та пуританських блюстителів чеснот. Літературознавча наука доволі довго оминала своєю увагою творчий доробок цього поета, і лише останніми роками з'явилася низка дослідницьких розвідок [3; 5; 6; 14], спрямованих на визначення місця цього неординарного поета в літературній панорамі його доби. Проте, все ще залишається значна кількість “білих плям” у критичній рецепції цього яскравого придворного й поета-аматора, серед яких і віддзеркалення в його творчості власного непересічного життєвого шляху. Отже, *метою статті* є дослідження вираження біографічного стрижня в поетичному доробку представника англійських “кавалерів” – сера Джона Саклінга.

Про популярність Дж. Саклінга у сучасників свідчить той факт, що видатний англійський літератор Вільям Конгрів вкладає у уста одного із своїх персонажів знамениту характеристику “Easy, natural Suckling” (“The Way of the World”) [2, с. 287]. Саме простота і природність – засадничі ознаки поетики цього літератора – стали, на думку сучасного літературознавця Д. Брюса, своєрідним “міфом, що закріпився в літературній критиці на століття” [4, с. 311]. Можна прослідкувати еволюцію поетичної репутації сера Джона Саклінга, спершу звернувшись до одного з представників літературної критики ХІХ ст. – В. Хезлітта, який удостоїв творчість цього “кавалера” вельми високої оцінки, стверджуючи, що ані Джон Гей, ані Прайор не досягли його рівня “майстерності, жвавості опису, достовірності і явного задоволення, одержуваного автором від процесу віршування”, що особливо яскраво виявилось в його “Весільній баладі” [6, с. 439].

Т. Девіс називав віршовані твори “чистими і природними, п'єси – захопливими й сповненими гумору, листи іскристими і одурманючими” [12, с. 268]. До того ж у його очах Дж. Саклінг повністю виправданий, адже його легковажність пояснюється молодістю та духом часу. Дослідник вважає, що думки Дж. Саклінга були значно глибшими за його слова, а життя не настільки порожнім та беззмистовним, як здається під час читання деяких його творів.

Проте ХХ ст. менш прихильно поставилося до цього поета-“кавалера”, у чому можна переконатися за змінними, втім доволі суголосними, репрезентаціями в різних виданнях Антології Нортон: Дж. Саклінга називали і “гравцем, гульвісою та головним розпусником при дворі Карла І” (“a gambler, wencher, and general reprobate in the court of Charles I”, 1962 p.), і “прототипом плейбоя-“кавалера” (“prototype of the Cavalier playboy”, 1979 p.) [7]. Тож, як бачимо, головна прикмета, культивована самим Дж. Саклінгом навіть більшою мірою, ніж рештою “кавалерів”, полягала саме в “несерйозному” характері всього, за що б він не брався, і виявлялася в таких культурних практиках, як приховування справжнього обличчя під маскою, стилізуюча містифікація, надмірне позиціонування власної несхожості з іншими літераторами. Всі ці риси, притаманні творчості Дж. Саклінга, зближують його з мистецтвом рококо.

У реальному житті Дж. Саклінг, на думку Д. С. Саммерза, втілював ідеал розкутого джентльмена, тобто той самий імідж, який набув певної популярності в англійському суспільстві не без впливу поезії Джона Донна і Бена Джонсона [13, с. 41].

Дж. Саклінг походив зі знатного й впливового роду Норфолків: його батько був секретарем короля Джеймса та племінником настоятеля собору в Норвічі. Згідно з відомостями, наведеними одним із біографів поета Т. Девісом, мати народила хлопчика після 11 місяців вагітності, і з дитинства він вражав усіх дорослих, виявивши великі здібності до іноземних мов (вже у 5 років він вільно говорив латиною) [14, с. 4]. Достеменно відомо, що він навчався в коледжі Святої Трійці в Кембриджі, а в 1627 р. був прийнятий до юридичної школи “Gray's Inn”. Після смерті батька, отримавши доволі велику спадщину, він відмовився від того, щоб продовжувати освіту, і приєднався до військ англійських волонтерів, що направлялися до Голландії. Розчарований у кар'єрі військового через те, що волонтерам майже не довелося брати участь у серйозних битвах, Дж. Саклінг повернувся до Англії, де у 1631 р. був посвячений у лицарі самим королем. Біографи письменника суголосні у визнанні того факту, що Дж. Саклінг віддавав перевагу сповненому несподіванок життю мандрівника і військового, а залишившись при дворі й отримавши титул

лицаря, став скандально відомим гравцем і лібертином [11, с. 259].

У 1631 р. він відправився в наступну воєнну експедицію до Німеччини, очолювану сером Генрі Вейном. Саме на цей період припадає початок зацікавленість Дж. Саклінга літературними справами. Його листи з Німеччини свідчать про письменницьку спостережливість і неабиякий хист. Повернувшись до Англії, Дж. Саклінг став одним із типових придворних і вів доволі скандальний спосіб життя. За ним закріпилася репутація не лише галантного кавалера, але й гульця, гравця та розпусника.

У 30-ті рр. XVII ст. він став не лише одним із найактивніших членів престижних аристократичних зібрань, але й завсідником лондонських гральних закладів. Саме в ці часи важливу роль у його життєвих інтересах почали відігравати заняття літературними справами, і дуже скоро його поетичні спроби були помічені і публікою, і літературною елітою. Поступово авторитет Дж. Саклінга в колах поетів-“кавалерів” набув присмаку певної скандальності, адже він незрідка іронізував над своїми колегами, відверто висміював декого з них (наприклад, глузував над найближчим другом Томасом Кер'ю з приводу його серйозного ставлення до власних літературних спроб).

Протягом життя сер Дж. Саклінг неодноразово брав участь у військових кампаніях. Одна з них стала скандально відомою: Дж. Саклінг прибув до Шотландії на допомогу королю на чолі загону зі 100 лицарів, одягнених у все біле з плюмажем вишневого кольору на красивих конях і з дорогою зброєю. Зовнішній вигляд війська був настільки помпезним, що від нього очікували фантастичного успіху. Проте, через дизентерію, що змучила вершників, а також через те, що чисельність шотландського війська була набагато більшою, англійці змушені були відступити, так і не взявши участі в битві.

Якийсь час поет також займався політикою і навіть був членом парламенту. Після трагічних для англійського двору революційних подій сера Дж. Саклінга звинуватили у змові проти Парламенту. Він, як і Едмунд Воллер, дійсно брав участь у зухвалій, втім невдалій спробі озброєного визволення із Тауера графа Стреффорда. Після придушення заколоту в травні 1641 р. Дж. Саклінг втік до Франції, де й помер у 1642 р. за доволі дивних обставин. На думку Джона Одрі (1626–1697) – відомого англійського антиквара і автора “Життєписів”, в яких знайшлося місце і для біографії сера Джона Саклінга, поет наклав на себе руки, перебуваючи у стані повного відчаю від страху перед бідністю, що наближається [12, с. 268].

До літературної діяльності, як і до власного життя в цілому, Дж. Саклінг, на думку більшості дослідників його біографії і творчості, ставився з дивовижною легкістю і несерйозністю [10, с. 18; 2, с. 288]. Можливо, саме цим поясню-

ється той факт, що більшість віршів Саклінга побачили світ лише після смерті автора.

У 1646 р. була опублікована збірка творів Дж. Саклінга з латиномовною назвою “Fragmenta Aurea” (“Золоті фрагменти”). На відміну від інших поетів-“кавалерів”, його літературні заняття не обмежувалися цариною поезії: з-під його пера вийшло декілька п'єс, найвідоміші з яких “Аглаура” (“Aglaura”, 1638), “Гобліни” (“Goblins”, 1638) та трагедія “Бренноралт” (“Brennoral”, 1646). Відомо, що ці п'єси, які Дж. Саклінг поставив на придворній сцені за власний рахунок, мали неабиякий успіх у аудиторії [12, с. 261]. Як стверджує дослідниця Р. Селтон, персонажі Саклінгових п'єс “нагадували маріонеток, яких щойно вийняли з ігрової скриньки епохи”, а його білий вірш чи прозові пасажи вкрай рідко вражали, і то не стільки своїм смислом, скільки потужністю; у мові ж поєднувалися висока патетичність і розмовність звичайно-го перехожого [10, с. 18].

Літературна спадщина Дж. Саклінга включає вірші, п'єси, листи, а також трактат під назвою “Звіт про релігію під кутом розуму” (“Account of religion by reason”). Цікаво, що всі твори Дж. Саклінга були надруковані у вищезгаданій збірці, яка двічі перевидавалася – у 1648, 1658, а у 1659 рр. її передрукували під назвою “The last remains”. Згідно з даними, які наводить Г. Бейкер, до 1770 р. твори Дж. Саклінга перевидавалися 6 разів [2, с. 288].

На відміну від Бена Джонсона, який дуже серйозно ставився до своїх літературних занять, Дж. Саклінг пишався тим, що він не є професійним письменником. Він складав вірші виключно заради власного задоволення, але його самолюбству лестив той факт, що вони подобалися публіці, переписувалися його шанувальниками. Ставлення Дж. Саклінга до власного літературного таланту й до літературних справ як таких найбільш яскраво зафіксував його вірш “Змагання поетів” (“Session of Poets”), в якому йдеться про церемонію вручення лаврового вінка найталановитішому з поетів.

Описуючи церемонію, на яку він сам не вважав за потрібне з'явитися, Дж. Саклінг пояснює, що для нього процес є важливішим за результат:

Suckling next was called, but did not appear,
And straight on ewhispered Apollo in'sear,
That of all men living he cared not for't,
He loved not the Musesso well as his sport;
And prized black eyes, or a lucky hit
At bowls, above all trophies of wit (Suckling,
WSJS, 14).

Автор змальовує себе як справжнього гедоніста, для якого поезія є приємним способом відпочинку, обов'язковим елементом придворного етикету, адже кожний галантний лицар має бути вправним у віршуванні. Втім, Дж. Саклінг далекий від того, щоб послідовно дотримуватися всіх приписів придворного етикету: так, зокрема, відмовившись з'явитися на церемонію

вручення лаврового вінка, він демонструє своє зневажливе ставлення до умовностей.

Ще повніше Дж. Саклінг відобразив свою позицію щодо літературних занять в іншому творі під назвою “Відповідь на деякі вірші, написані на його честь” (“An Answer to Some Verses Made in His Praise”). У цьому творі він протиставляє античних класиків і своїх сучасників, акцентуючи увагу на принциповій відмінності самого об’єкта зображення. Древні поети здобули свою славу, бо вони оспівували високі ідеали і грандіозні події:

The ancient poets and their learned rhymes
We still ad mire in the seour later times
And celebrate their fames, thus though they die,
Their names can never taste mortality:
Blind Homer’s muse and Virgil’s strately verse,
While any live, shall never need a hearse.

На долю ж самого Дж. Саклінга і його покоління випала інша місія: великих тем для них не залишилося, а тому доводиться задовольнятися лише тим, що підказує “wit” (дотепність, розум):

Since then to these such praise was justly due
For what they did what shall besaid to you?
These had their helps:
They writ of god sand kings,
Of temples, battles, and such gallant things,
But you of nothing, how could you have writ
Had you but chose a subject to your wit?

Втім такий дещо невтішний для сучасних поетів вердикт Дж. Саклінга несподівано обертається оригінальним парадоксом. Автор стверджує, що нині поетом бути навіть складніше, ніж у давнину, адже неважко прославити великих героїв, що були дійсно славними і величними. Але для того, щоб описати звичайне як прекрасне, потрібно набагато більше таланту:

Top raise Achilles or the Trojan crew
Showed litt leart, for praise was but their due.
To says he’s fairt hat’s fair, but is no pains:

Тож і до оцінювання здобутків сучасного поета Дж. Саклінг пропонує підходити із зовсім іншою міркою. На звання поета заслуговує той, кому вдається вміло прикидатися, вигадувати достоїнства, яких немає, і вправно послуговуватися мистецтвом слова:

He shows himself most poet that most feigns.
To find out virtues strangely hidin me,
Ay, there’s the art and learned poetry.
To make one striding of a barbed steed
Prancing a statly round (I use in deed
To ride Bat Jewel’s jade), this is the skill,
This shows the poet wants not witat will.
I must admire aloof, and formy part
Be well contented, since you don’t wit hart

(Suckling, WSJS, 27).

Слід зазначити, що проведення паралелі між майстрами давнини, чії імена і творчі здобутки увійшли до світової скарбниці, та сучасними авторами стало загальним місцем літературно-критичних трактатів ще за часів Ренесансу (згадаймо, приміром, “Апологію поезії” Ф. Сідні). Але, якщо елизаветинські критики,

зокрема, Дж. Паттенгем, Т. Лодж, Ф. Сідні, а згодом і Бен Джонсон закликають своїх сучасників навчатися в античних класиків і всіляко наслідувати їх, то Дж. Саклінг робить з аналогічного зіставлення абсолютно неочікуваний і достатньо оригінальний висновок. Думається, що в цьому відчутно проступає самоідентифікація Дж. Саклінга як творчої особистості: він вважає, що живе в негероїчну епоху, і поезія в його часи стає менш масштабним і важливим явищем, тож і ставитися до неї серйозно він сам не може. Звідси походить і його легковажне сприйняття власних поетичних спроб, і зневажливо-іронічне ставлення до тих поетів, які приділяють велику увагу літературній справі. Для нього поезія – це своєрідна гра, гра розуму, націлена на те, щоб вразити оригінальністю, дотепністю, чимось незвичним.

Така ігрова рецепція власного мистецького кредо, таке досить несерйозне сприйняття ролі поета в сучасному суспільстві були цілком суголосними умонастроєм, які стануть панівними в мистецтві рококо. Можна припустити, що подібне ставлення до життя та мистецтва спричинювалося реальним біографічним контекстом. Коли Дж. Саклінг після декількох років на полях битв у Силезії повернувся до Англії, він втратив інтерес до військової справи, але і придворні інтриги не міг сприймати серйозно, тож, будучи гедоністом, він віддавав перевагу такій культурній практиці, яку самі поети “кавалери” називали “fleeting pleasures” (нетривкі розваги).

По суті, у цьому вірші Дж. Саклінг веде розмову про місце і роль поета в соціумі, але він повністю позбавлений філософичності й серйозності, адже себе він відносить до покоління поетів, на долю яких випав обов’язок писати “про ніщо” (They writ of god sand kings, /...But you of nothing, how could you have writ / Had you but chose a subject to your wit?). Тож Дж. Саклінг усвідомлює те, що об’єкт сучасної поезії тривіальний (нагадаймо, що саме тривіальне, буденне, банальне – улюблений предмет мистецьких зацікавлень за часів панування рококо), а, отже, щоб все-таки досягти успіху в поезії, необхідно докласти зусиль – бути дотепним і вправним. Як бачимо, поезія є для Дж. Саклінга ремеслом освіченої людини, наділеної спроможністю вміло грати (“He shows himself most poet that most feigns”). Безперечно, така позиція Дж. Саклінга у дискусіях з приводу поезії, жвавість яких порівняно з елизаветинською добою помітно згасла, засвідчує, що на зміну класицистичним ідеалам, які сповідували Ф. Сідні і Бен Джонсон, поступово приходять інші – суголосні ігровій і легкій атмосфері рококо.

З огляду на це цілком закономірним є той факт, що провідними темами ліричної поезії Дж. Саклінга стають швидкоплинність щастя, примхливість долі та кохання, а домінуючим умонастроєм – гедонізм. Все це знайшло відображення в його поезіях, які сам автор назвав

піснями. Подібне жанрове самоназивання видається цілком виправданим, адже у Саклінгових піснях відчувається потужний вплив фольклорної стихії, розмовність інтонацій, простота стилю.

У пісні "Out upon it", назву якої російська перекладачка М. Бородицька перекладає як "Что за черт меня втравил...", йдеться про любовну пригоду юного розпусника, який здивований тим, що вперше в житті закохався. Незважаючи на жартівливий тон, ця пісня не позбавлена певного цинізму, що не часто зустрічається у творах інших представників "кавалерів":

Out upon it, I have lov'd
Three whole days together;
And am like to love three more,
If it prove fair weather (Suckling, WSJS, 38).

Він вказує, що три дні відданого кохання для нього – вже забагато: "Three ewho ledays together". І важко збагнути, чи то річ у коханні, чи то в настрої та природі самого ліричного героя. Водночас ми нічого не знаємо про силу почуттів, а лише про тривалість стану закоханості. Хоча у своєму зізнанні про те, що тривалість його почуттів цілком залежатиме від погодних умов, він переходить уже на сарказм, але ми можемо це зрозуміти, беручи до уваги той факт, що саму швидкоплинна насолода від летючого, скороминущого кохання і була основною метою життя митців рококо загалом та поетів "кавалерів" зокрема. І Дж. Саклінг лише відверто сказав про те, що все змінюється у житті, наче погода, та його почуття й примхи відлітають так саме несподівано, як вітерець. Тому краще, що він зможе зробити, – це відверто повідомити свою, на деякий час, кохану жінку, навіть якщо це завдасть їй болю.

Цей ефект болючої відвертості ще більше посилюється в такому станці:

Time shall moult away his wings,
Ere it shall discover
In the whole wide world again
Such a constant lover.

Дж. Саклінг персоніфікує образ часу та порівнює його з птахом, зайвий раз підкреслюючи його невблаганний політ над світом та людськими долями.

Два останні рядки, в яких автор пише, що дуже важко буде знайти ще одного такого ж вірного коханця. І перед нами постає питання: над чим іронізує поет – над собою чи над суспільством свого часу? Тут можливі дві відповіді: або це іронія над власним мінливим характером, і називаючи себе "постійним закоханим", поет просто вдається до самоіронії, або він насміхається над недосконалістю суспільства, у якому три дні кохання з однією жінкою – вже занадто довгий час, та над непостійністю і несерйозністю любові.

Відповідь, здається, можна знайти у третьому станці:

But in spite on't is, no praise
Is due at all for me;
Love with me had made no stays,

Had it any been but she (Suckling, WSJS, 38).

На відміну від інших "кавалерів", у Дж. Саклінга зовсім відсутній образ жінки, яку він кохає. Натомість, згадується про цілу низку жінок, що проходять повз нього, не зачепивши його серця: "Adozendozen in her place". Він з легкістю ставиться навіть і до тієї жінки, якій зберігає вірність уже протягом трьох днів. Тож, і загальна тональність вірша, і його ритмічний малюнок виявляються по-пісенному легкими. Тут зовсім відсутні епітети або інші мовні засоби, які б стилістично підносили звучання твору. Тим самим поет визнає, що до кохання він ніколи не ставився серйозно – перед нами автопортрет типового гедоніста, який чітко розумів це і відверто декларував. Саме за цю чесність, якою він пишався, Дж. Саклінг і отримав репутацію розпусника та циніка.

Закінчує він свій твір відвертим зізнанням – у нього дуже багато жінок було до цієї любовної пригоди, і, хоча ця обраниця і важить для нього більше, ніж усі попередні, але він ясно дає нам та їй зрозуміти, що на цьому почутті він не зупиниться й піде далі зривати квіти насолоди.

Банальність метафорики (Times hall moult away his wings), використання усталених епітетів (fair weather, wild world) та нейтрально забарвленої лексики зближують цей вірш, який дійсно цілком міг виконуватися як пісня, з жанром так званих салонних дрібниць (trifles), що набуде особливої популярності в мистецтві рококо.

Цей вірш Дж. Саклінга підтверджує слушність спостереження дослідників, що в "його поезії про кохання саме кохання, як правило, відсутнє, а герой грає роль пересиченого гурмана, який розуміє всю безглуздість гри у почуття, але все ж не припиняє її" [1, с. 49]. Втім, можна припустити, що це зухвале вихваляння поета "кавалера" – лише поза, за якою приховується не злість чи самозакоханість чоловіка, що ставиться до жінки як споживач, а бажання розвеселити читацьку аудиторію, потішити їх легкістю поетичного рядка й водночас ще раз донести до публіки улюблену тезу про те, що і життя, і любов, і поетичний екзерсис – це гра, яка повинна приносити задоволення і не більше.

Дж. Саклінг, чия творчість зазвичай оцінюють як міног, був автором не тільки сатиричних любовних пісень, в яких відчутна іронія щодо любовних переживань і цинічний погляд на романтичні стосунки між чоловіком і жінкою. У його доробку є і декілька більш-менш серйозних речей, серед яких балади та сонети.

На відміну від інших "кавалерів", що відкрито визнавали свій борг перед учителем Беном Джонсоном, Дж. Саклінг вважав своїм ідеалом Шекспіра. Саме у Великого Барда він запозичив деяких персонажів для своїх драматичних творів. Біографи згадують про відомий портрет Дж. Саклінга, де поет зображений з відкритим томом "Гамлета" Шекспіра. Проте найбільш помітний у творчості Дж. Саклінга вплив іншого знаменитого його сучасника – Джона Донна,

який простежується навіть у, здавалося б, не властивому Дж. Донну, скептицизмі поета, який поєднує, на думку авторитетного літературознавця А. Горбунова, “вільнодумність з відомою часткою песимізму” [1, с. 48].

Вплив Дж. Донна простежується, наприклад, у вірші “Облога” (“The Siege”), який за формою є розгорнутою метафорою й певною мірою дублює доннівській прийом.

Удаючись до традиційного для свого часу метафоричного зображення залицянь у вигляді облоги фортеці, ліричний герой у першому станці постає перед читачами вельми утомленим від тривалих і марних зусиль завоювати прихильність, а тому втрачає інтерес.

‘Tis now since I sat down before
That foolish fort, a heart,
(Times strangely spent), a year and more,
And still I did my part

Назвавши форт “foolish” (“дурним”), він перераховує витрачені на цей захід дні, розмірковуючи, чому його спроби так і не увінчалися успіхом:

Mademy approaches, from her hand
Unto her lip did rise,
And did already understand
The language of here yes;
Proceeded on with no less art –
My tongue was engineer:
I thought to under mine the heart
By whispering in the ear.

Дж. Саклінг вдається до оригінального художнього прийому: він поєднує елементи вуайоризму (погляд поета неначе прослизає по тілу коханої, піднімаючись від руки до вуст, очей, вух) й оригінальну метафорику, в основі якої концепт тілесності. Читач розуміє, що йдеться лише про вмовляння коханої, адже поет використовує мову як такого собі “інженера по переконанню”. Нашептуючи на вухо коханої, в очах якої він вичитав бажання (The language of her eyes), ніжні слова, він сподівався достукатися до її серця (I thought to under mine the heart).

У третьому станці тілесність поступається місцем мілітаристським метафорам, які пов’язують семантику вірша з його назвою і водночас містять алюзію до популярного топосу “кохання як битва”:

When this did nothing, I brought down
Great cannon-oaths, and shot
A thousand, thousand to the town;
And still it yielded not.

Цікавим і вдалим є авторський каламбур Дж. Саклінга: зрозумівши марність своїх зусиль, він “brought down / Great cannon-oaths”. Цю фразу можна прочитати двоюко: він “навів великі гармати-кляти і вистрілив з них тисячі разів” або він “вдався до великих канонічних клятв”, і тисячі раз повторював їх. Обігруючи полісемію слова cannon (гармата, канон), поет досягає цікавого ефекту. По-перше, він успішно розгортає метафору, заявлену в назві твору, репрезентуючи усталений штамп про те, що

завоювати жінку – все одно, що взяти фортецю. По-друге, він висловлює власне іронічне ставлення до любовних клятв.

Останній станц вірша можна інтерпретувати по-різному. Як тільки залицяльник остаточно розуміє, що на заваді його планам стала честь (Aspyinformed, / Honourwasthere), він негайно віддає наказ своїм військам згорнути облогу:

To such a place our camp remove,
As will no siege abide:
I hate a fool that starves her love
Only to feed her pride (Suckling, WSJS, 42).

Згідно з однією з інтерпретацій фіналу, цей відступ свідчить про поразку ліричного героя, який, у разі “неможливості встановити контроль над ситуацією, виступає жертвою власної гордині, прагнучи зберегти при цьому особистість” [9, с. 152]. Проте більш переконливою видається думка М. Маркела, який вважає, що, хоча поета й можна справедливо вважати жертвою гордині, але він все ж таки повністю контролює ситуацію [9, с. 152]. Адже перед ним так багато можливостей і фортив, які тільки чекають, щоб їх завоювали, що ця невдала спроба – лише прикра помилка й не більше того. Його емоційний внесок у відносини настільки незначний, що відмова дами не може всерйоз його засмутити.

Таку тональність лірики Дж. Саклінга можна розглядати як своєрідний розвиток Доннівського протесту проти культу платонічної любові. За часів тотального панування преціозності (grégiosite), яка прищеплювалася при дворі королевою Генрієттою-Марією, Саклінг своїм віршем кидає виклик усталеним стереотипам. Він відверто декларує доцільність добровільної поразки – відмови від залицянь, якщо вони потребують від чоловіка надмірних зусиль. У цій етичній позиції, як думається, проступає захоплення Дж. Саклінга іншим французьким рухом – libertinage, який, на думку дослідника Ф. Гендерсона, Дж. Саклінг знову ж таки міг запозичити в раннього Дж. Донна або познайомитися з ним особисто під час подорожі по Європі.

Подібність до певних умонастроїв Дж. Донна, який вважав, що суспільні закони стоять на заваді натуральності природи, згідно з якою кохання й фізичні насолоди не є виявом аморальності, спостерігається у вірші “З приводу прогулянки Леді Карлейль у парку Гемптон-Корт” (“Upon My Lady Carlisle’s Walking in Hampton-Court Garden”). Тут Дж. Саклінг декларує власне скептичне ставлення до культу платонічної любові та відверто насміхається над усталеними при дворі правилами залицяння.

Цей вірш написаний у формі діалогу між Дж. Саклінгом та його другом Томасом Кер’ю. У вуста Т. Кер’ю поет вкладає віртуозні компліменти на адресу жінки, яка викликає в нього щире захоплення, що виливається в низку петраркістських штампів:

Heard’st thou not music when she talked?
And didst not find that, as she walked,
She threw rare perfumes all about,

Відповідь Дж. Саклінга контрастує і за змістом, і за мовленнєвим оформленням. Поет обігрує метафори, які сам вклав у уста Т. Кер'ю, щоб показати всю вичурність і примітивність типових для придворного оточення компліментів на адресу жінки. Він відверто заявляє, що не бачить пелюсток, які розпускаються при появі Леді Карлейль, і не відчуває особливих пахоців, тож не розуміє, чому її прихід несе нову весну. На звинувачення Т. Кер'ю в холодній байдужості він відповідає саркастичним випадом – продовжує безсоромно роздивлятися красу дівчини і коментувати її:

...undoing all she wore;
And, had she walked but one turn more,
Eve her first state had not been
More naked, or more plain lyseen (Suckling, WSJS,

63).

Цей пасаж є яскравим втіленням Саклінгового вуайоризму, який доволі вдало вдалося відтворити в російському перекладі М. Боролицькій:

Я ловко справлявся взглядом
С ее затейливым нарядом:
Слетал покров, за ним другой,
Еще немного – и нагой
Она предстала бы, как Ева!
...Но – скрылась, повернув налево [1, с. 211].

У наступному пасажі Т. Кер'ю підхоплює жартівливий тон, проте не переступає грань пристойності, вводячи в канву вірша мотив фантазії, уяви – “fancy”, до того ж він згадує про особистість красуні, стверджуючи, що вона розпалює бажання своєю красою, але Саклінгові не вдалося б це бажання задовольнити:

Tw'as well for thee she left the place,
There is great danger in that face;
But hadst thou viewed her leg and thigh
And, upon that discovery,
Searched after parts that are more dear
(As fancy seldom stops so near) (Suckling, WSJS,

64).

Обидва поети трактують любов як кумедну гру [1, с. 48], проте Дж. Саклінг цілком розуміє природу власних бажань, висуваючи на передній план саме еротичну складову любовних залицянь. До того ж, в останньому станці твору Дж. Саклінг зводить жінку з п'єдесталу, описуючи її як легку здобич для кожного:

But since the pillars were so good
On which the lovely fountain stood,
Being once come so near, I think
I should have ventured hard to drink.
What ever fool like me had been
If I'd not done as well as seen?
There to be lost why should I doubt
When fools with ease go in and out? (Suckling, WSJS, 64).

Тут, як бачимо, міститься доволі брудний натяк на доступність Леді Карлейль, тож не дивно, що спочатку із цензурних міркувань фінальний дворянок не ввійшов до тексту першого видання збірки поетичних творів Дж. Саклінга.

Можна припустити, що згадана дама ще була жива, і публікація образливо-ганебної фрази могла спричинити публічний скандал.

На особливу увагу заслуговує пісня “Чому, закоханий, ти так змарнів?” (“Why so pale and wan, fond lover?”), яку Дж. Саклінг включив до своєї п'єси “Аглаура” (1638). Спочатку цей твір замислювався як трагедія, але після переробки, як встановили дослідники, перетворився на трагікомедію, в якій яскраво виявилася легка манера автора [12, с. 270].

У цьому вірші навчений досвідом цинік звертається до недосвідченого закоханого з низкою риторичних запитань. У процесі розгортання монологу читачеві стає зрозумілим, що нещасний юнак, змучений пристрасстю, не знає, як спокусити об'єкт свого кохання:

Why so pale and wan, fond lover?
Prithee, why so pale?
Will, when looking well can't move her,
Looking ill prevail?
Prithee, why so pale?

Автор не без іронії називає його “юним гришником”, “німим” і водночас натякає, що юнакові бракує досвіду, щоб досягти перемоги.

Why so dull and mute, young sinner?
Prithee, why so mute?
Will, when speaking well can't win her,
Saying nothing do't?
Prithee, why so mute?

Порада досвідченого розпусника лунає цинічно й навіть несподівано: він рекомендує забути кохану, якщо не вдається її спокусити. При цьому останній рядок є відверто грубим і нагадує прокльон.

Quit, quit for shame! This will not move;
This cannot take her.
If of herself she will not love,
Nothing can make her:
The devil take her! (Suckling, WSJS, 141).

Ця пісня відрізняється легкістю й простотою форми, якої поет досягає завдяки паралельним конструкціям. Третій станц є логічною кульмінацією твору і стоїть дещо осторонь від двох попередніх станців, що загалом можна вважати характерним для поезії Дж. Саклінга. Автор відкидає зайву декоративність, віддаючи перевагу невеликій формі й потужному авторському посилю, що досягається пристрасністю переконання ліричного героя, яке набуває форми відвертої лайки.

За словами Р. Склтон, цей вірш стоїть в очевидній опозиції до петраркістської традиції, і в цьому Дж. Саклінг перевершив Дж. Донна [10, с. 19]. Також тут помітний відхід від вузькоелітарної спрямованості придворної поезії “кавалерів”: Дж. Саклінг вдається до використання підкреслено зниженої лексики, відмовляється від вишуканої метафоричності й евфемістичних метонімій. На думку А. Горбунова, тут, як і в знаменитій “Весільній баладі”, простежується “зрушення соціальної перспективи” [1, с. 50], унаслідок чого помітно розширюється коло ре-

ципієнтів поезії Дж. Саклінга, якому дух лібертинажу був не чужим. У Франції для лібертинів місцем культурного життя стають не лише елітарні салони, але й кав'ярні, тож і англійський поет-“кавалер” демонструє певну подібність до своїх французьких колег.

Висновки. Підсумовуючи все вищевикладене, можна стверджувати, що самотність лірики Дж. Саклінга багато в чому детермінована його життєвим шляхом. Залишаючись у межах топіки, характерної для поезії “кавалерів” (кохання, еротичні мотиви, стратегії спокушання і залицання, логіка розвитку любовних стосунків), він обирає дещо незвичні стратегії її художньої репрезентації. По-перше, він уникає барокової метафоричності, властивої Т. Кер'ю, і моралізму, притаманного Р. Герріку, натомість запроваджуючи розмовний стиль, підкреслено буденні описи й відверті натяки. По-друге, він доволі гостро критикує псевдокуртуазні літературні штампи, солідаризуючись у цьому з Джоном Донном, та конвенції придворного життя, спираючись на досвід гострого на язик Бена Джонсона. Жоден із поетів-“кавалерів” не дозволяв собі такої відвертої епатажності та показового цинізму. По-третє, Дж. Саклінг незрідка використовує прийом літературної стилізації, який у нього проявом ігрового начала. Це, разом з акцентованою несерйозністю та емоційною поверховістю, зближує цього є поета з рокайльними літераторами, для яких такі умонастрої й художні техніки були типовими.

Список використаної літератури

1. Горбунов А. Н. Поэзия Джона Донна, Бена Джонсона и их младших современников / А. Н. Горбунов // Английская лирика 17 века. – Москва : МГУ, 1989. – 346 с.
2. Baker H. The later Renaissance in England. Non dramatic Verse and Prose, 1600–1660 / H. Baker. – Boston : Houghton Mifflin Company, 1975. – 962 p.
3. Beaurline L. A. The Canon of Sir John Suckling's Poems / L. A. Beaurline // Studies in Philology. – 1960. – № 3. – P. 492–518.
4. Bruce D. The War Poets of 1639: Carew, Suckling and Lovelace / D. Bruce // Contemporary Review. – 1991. – № 1511. – 258 p.
5. Clayton T. At Bottom a Criticism of Life: Suckling and the Poetry of Low Seriousness / T. Clayton // Classic and Cavalier: Essays on Jonson and the Sons of Ben. – Pittsburgh : University of Pittsburgh Press, 1982. – P. 217–241.
6. Hazlitt W. Suckling, Denham and Cowley / W. Hazlitt // Ben Jonson and the cavalier poets / [ed. by H. Maclean]. – New York : W. W. Norton & Company inc., 1975. – P. 439–441.
7. Herrick R. [Electronic resource] / [ed. by A. W. Ward, A. R. Waller // The Cambridge History of English and American literature : in 18 vols. – New York : Putnam's Sons, 1907–21. – Vol. 7. – Mode of access: <http://www.bartleby.com/br/211.html>.
8. Maclean H. Ben Jonson and the cavalier poets / H. Maclean // Ben Jonson and the cavalier poets ; [ed. by H. Maclean]. – New York : W. W. Norton & Company inc., 1974. – P. 589.
9. Markel M. H. John Suckling's Semi-Serious Love Poetry / M. H. Markel // Essays in Literature. – 1977. – Vol. 4. – № 2. – P. 152–158.
10. Skelton R. Cavalier Poets / R. Skelton. – Longmans : Green & Co., 1960. – 52 p.
11. Suckling, Sir John // Dictionary of Literary Biography / ed. by M. Th. Hester. – North Carolina State University : Brucoli Clark Layman Book, 1993. –Vol. 126: Seventeenth. – Century British Nondramatic Poets, Second Series. – P. 252–263.
12. Suckling, Sir John // Dictionary of Literary Biography / [ed. by F. Bowers]. – 1987. – Vol. 58: Jacobean and Caroline Dramatists. – P. 267–276.
13. Summers H. J. The Heirs of Donne and Jonson / H. J. Summers. – London : Chatto and Windus, 1970. – 198 p.
14. The Works of Sir John Suckling. Containing his Poems, Letters and plays / [ed. by T. Davis]. – London : Russel Street, Covent Garden, 1963. – P. 179.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2014.

Безродных И. Г. Биографическое начало в лирике поэта-“кавалера” Джона Саклинга

Статья посвящена рассмотрению специфики поэтического творчества представителя “кавалеров” Джона Саклинга в биографическом контексте.

Ключевые слова: биография, литературная репутация, поэзия, “кавалеры”.

Bezrodnykh I. Biographical Core of the Lyrics by “Cavalier” John Suckling

The article under consideration deals with the peculiarity of poetic heritage by the representative of the Cavaliers John Suckling within the biographical framework.

It should be noted that the figure of this bright poet and courtier is still of great interest and rises heated debates among the scholars. “Cavaliers” played important role in the English poetry of the XVII century, and the person who usually comes first to mind is Sir John Suckling. The semantics of the label of poetic group implies an allegiance to Charles I in his political and military battles against various Parliamentarian or religious groups up to mid-century. Besides, these poets were of a gentlemanly social class, they bore arms and rode horses in battle at the civil wars (cavalier derives from the French word for horse, cheval), and that they were carefree gallants. Suckling, at least, was of the aristocratic class and often a part of the courtly world of

the précieuse life ushered in by Charles's queen, Henrietta Maria; he was a soldier and was involved in political intrigue; and he was notorious as a gambler and for his conquests of women.

It should be mentioned that love in his lyrics is antiplatonique, frivolous lover's strategy is found there and it can be called coterie poetry written for a male audience, which also posit a psychology of the male anxious over his sexual attractiveness to the female.

Love is treated as game and is sometimes cynically represented with such metaphors as love – sport, love – appetite, live – dish or food.

It is not rare for Suckling's poems to depict woman as an active player of this love game. Many of Suckling's poems present Petrarchan themes and language, as in "Profer'd Love rejected," or seventeenth-century developments from classical subjects, such as "The deformed Mistress," or the contrasting female poetic voice turning the situation topsy-turvy, as in the two "Against Fruition" poems. The coterie aspects of such writing are evidenced in these verses of an older, experienced woman, trying to dissuade a romantic youth from sincerity and constancy: the coterie poet aimed at variety of circumstances, logical arguments, and attitudes, using an assortment of verse forms and meters. Part of the expected background for the "humor" of the poems is the Renaissance cliché that men are sincere and honest lovers, always constant, and that women are fickle, inconstant, untruthful.

Suckling's poetry is considered to present the height of libertine cynicism, enjoyable excursions into a world of carefree abandonment, reveling in wine, women, and gambling, a male world of conquest and gratifications; but, as a line in "An Answer to some Verses Made in his praise" suggests, perhaps beneath all the humor and one-upmanship is a person evidencing unhappiness with himself and the frustrations of his life, who believed that "He shows himself most Poet, that most feigns".

Key words: *biography, literary reputation, poetry, Cavaliers.*